

Гресь Юлія Олегівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національного університету
«Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0002-8670-9779

Загородній Андрій Ігорович,

аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національного університету
«Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0009-0004-3989-7203

**ТАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ**

**TACTICS OF USING SPECIAL KNOWLEDGE WHEN CARRYING OUT
CERTAIN INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS**

Анотація. У статті досліджено тактичні особливості використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Наголошується, що ефективність досудового розслідування значною мірою залежить від повноти та якості збирання доказової інформації, що нерідко потребує залучення осіб, які володіють спеціальними знаннями у різних галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла. Обґрунтовується, що застосування таких знань сприяє більш результативному пошуку, фіксації, вилученню та попередній оцінці слідів кримінального правопорушення, а також забезпечує використання сучасних технічних засобів і методів криміналістики.

У роботі розглянуто значення спеціальних знань на різних етапах проведення слідчих (розшукових) дій. Визначено, що потреба у їх застосуванні може виникати як на етапі підготовки до проведення відповідної процесуальної дії, так і безпосередньо під час її здійснення. На підготовчому етапі тактичні особливості використання спеціальних знань пов'язані з оцінкою слідчої ситуації, визначенням доцільності їх застосування, вибором спеціаліста відповідного профілю, формулюванням завдань для нього, а також плануванням форм і способів його участі у слідчій дії. Окрему увагу приділено необхідності попередніх консультацій зі спеціалістами щодо особливостей виявлення, фіксації та вилучення окремих об'єктів, використання спеціальних технічних засобів та забезпечення належної підготовки до проведення процесуальної дії.

Проаналізовано також особливості застосування спеціальних знань на робочому етапі проведення слідчих (розшукових) дій. Зазначено, що їх суб'єктами можуть виступати слідчий, прокурор, спеціалісти, а також інші учасники кримінального провадження, залучення яких передбачено кримінальним процесуальним законодавством. Підкреслюється роль спеціаліста у забезпеченні ефективного пошуку та фіксації слідів, використанні спеціальних технічних засобів, попередній оцінці об'єктів, а також наданні консультацій чи довідок у межах його компетенції.

Зроблено висновок, що правильна організація взаємодії між слідчим, прокурором та спеціалістом, а також обґрунтоване застосування спеціальних знань на різних етапах проведення слідчих (розшукових) дій сприяє підвищенню ефективності досудового розслідування та більш повному встановленню обставин кримінального правопорушення.

Ключові слова: спеціальні знання, слідчі (розшукові) дії, тактика слідчих дій, спеціаліст, слідчий, прокурор, кримінальне провадження, досудове розслідування, доказова інформація, взаємодія.

Abstract. The article examines the tactical features of using special knowledge during the conduct of individual investigative (detective) actions in criminal proceedings. It is emphasized that the effectiveness of a pre-trial investigation largely depends on the completeness and quality of collecting evidentiary information, which often requires the involvement of persons who have special knowledge in various fields of science, technology, art and craft. It is substantiated that the use of such knowledge contributes to a more effective search, fixation, seizure and preliminary assessment of traces of a criminal offense, and also ensures the use of modern technical means and methods of forensics. The work examines the importance of special knowledge at different stages of conducting investigative (detective) actions. It is determined that the need for their application may arise both at the stage of preparation for the relevant procedural action and directly during its implementation. At the preparatory stage, the tactical features of using special knowledge are associated with assessing the investigative situation, determining the expediency of their application, selecting a specialist of the appropriate profile, formulating tasks for him, as well as planning the forms and methods of his participation in the investigative action. Special attention is paid to the need for preliminary consultations with specialists on the features of detecting, fixing and seizing individual objects, using special technical means and ensuring proper preparation for conducting a procedural action.

The features of using special knowledge at the working stage of conducting investigative (search) actions are also analyzed. It is noted that their subjects can be an investigator, prosecutor, specialists, as well as other participants in criminal proceedings, whose involvement is provided for by criminal procedural legislation. The role of a specialist in ensuring effective search and fixing of traces, using special technical means, preliminary assessment of objects, as well as providing consultations or references within the limits of his competence is emphasized.

It is concluded that the correct organization of interaction between the investigator, prosecutor and specialist, as well as the justified application of special knowledge at different stages of investigative (search) actions, contributes to increasing the efficiency of the pre-trial investigation and a more complete establishment of the circumstances of the criminal offense.

Key words: special knowledge, investigative (search) actions, tactics of investigative actions, specialist, investigator, prosecutor, criminal proceedings, pre-trial investigation, evidentiary information, interaction.

Постановка проблеми. Ефективність досудового розслідування значною мірою залежить від повноти проведення слідчих (розшукових) дій та використання інших передбачених законом засобів збирання інформації. Разом із тим, досить часто слідчий, прокурор чи оперативний працівник, якому доручено проведення певної слідчої (розшукової) дії, стикається із ситуацією, коли його власних професійних знань недостатньо для здійснення правильного пошуку, фіксації, вилучення та попередньої оцінки певних слідів чи об'єктів, безпосередньо пов'язаних із розслідуваною подією. У таких випадках виникає потреба залучення спеціалістів, які є носіями знань у різних галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла. Саме спеціальні знання таких осіб

забезпечують можливість виявлення, фіксації, дослідження та оцінки доказової інформації, що має істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні здійснюється у різних формах та сприяє підвищенню результативності проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечує застосування сучасних технічних засобів і методів, а також дозволяє слідчому отримати необхідну професійну допомогу при вирішенні складних тактичних завдань пошукового та пізнавального характеру.

Разом із тим аналіз матеріалів слідчої та судової практики свідчить, що потенціал спеціальних знань під час проведення слідчих (розшукових) дій використовується не повною мірою. У ряді випадків залучення спеціалістів має формальний характер, що знижує ефективність проведення відповідних процесуальних дій і негативно впливає на повноту збирання доказової інформації. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення тактичних аспектів використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, що фактично є однією із важливих форм взаємодії між слідчим, прокурором та спеціалістом чи експертом.

Стан наукової розробленості. Окремі аспекти використання спеціальних знань у кримінальному провадженні були предметом дослідження багатьох учених-криміналістів, зокрема В.П. Бахіна, О. В. Бишевець, А. Ф. Волобуєва, О. О. Волобуєвої, В. А. Журавля, В.О. Комахи, В. О. Коновалової, Є.Д. Лук'янчикова, О. В. Одерія, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітька, М.Г. Щербаковського, В.В. Юсупова та інших. Однак питання саме тактики їх застосування під час проведення конкретних слідчих (розшукових) дій потребує подальшого комплексного дослідження з урахуванням сучасних умов розвитку криміналістичної науки та практики розслідування кримінальних правопорушень.

Тому **метою** даної наукової статті є визначення тактичних особливостей використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Виклад основного матеріалу. Слід погодитися із тим, що потреба у застосуванні спеціальних знань може виникнути під час розслідування будь-яких кримінальних правопорушень, різнитися буде лише їх фактичний зміст та спрямованість [3, с. 188]. Разом із тим, як потреби практики, так і кримінальне процесуальне законодавство визначають різні форми застосування таких знань, які традиційно поділяються дослідниками на процесуальні та непроцесуальні. Не зупиняючись на аналізі даного питання, яке досить активно обговорюється у наукових колах [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 11; 13; 14], вважаємо за необхідне детально розглянути саме особливості, які стосуються значення і тактичних особливостей використання спеціальних знань під час проведення слідчих (розшукових) дій.

В першу чергу необхідно зазначити, що під час проведення слідчих (розшукових) дій необхідність у спеціальних знаннях може виникнути як на етапі підготовки та прийняття рішення про проведення конкретної слідчої (розшукової) дії, так і безпосередньо під час проведення. Це обумовлюється рядом факторів, зокрема:

– по-перше, необхідністю вирішення тактичних завдань, пов'язаних із вибором найбільш ефективних способів пошуку, фіксації та вилучення доказової інформації під час проведення конкретної слідчої (розшукової) дії;

– по-друге, складністю механізму утворення слідів кримінального правопорушення, що потребує спеціальних знань для їх виявлення, правильної інтерпретації, фіксації та вилучення;

– по-третє, різноманітністю матеріальних та ідеальних слідів, які можуть мати різну природу (біологічну, технічну, цифрову, хімічну тощо) і потребують застосування відповідних спеціальних методів збирання та подальшого дослідження;

– по-четверте, необхідністю використання спеціальних технічних засобів, методів та приладів, знання та навички поводження з якими виходять за межі загальної професійної підготовки слідчого чи прокурора;

– по-п'яте, потребою у попередній оцінці об'єктів та явищ, виявлених під час проведення слідчої (розшукової) дії, з метою прийняття рішень про проведення невідкладних заходів, визначення їх доказового значення, можливості подальшого експертного дослідження та вибору належного способу вилучення і збереження.

У зв'язку із цим звернення до носіїв спеціальних знань як на етапі підготовки, так і під час проведення слідчих (розшукових) дій набуває важливого значення, оскільки дозволяє забезпечити використання сучасних досягнень науки і техніки, підвищити якість виявлення та фіксації слідів кримінального правопорушення, а також сприяє більш повному та об'єктивному встановленню фактичних обставин розслідуваної події. Наприклад, під час огляду місця події участь спеціаліста-криміналіста дозволяє застосовувати спеціальні технічні засоби для виявлення малопомітних або невидимих слідів, зокрема слідів рук, мікрооб'єктів чи біологічних слідів, що можуть залишатися непоміченими без використання відповідних методик і обладнання.

Водночас ефективність залучення спеціаліста значною мірою залежить не лише від рівня його професійної підготовки, а й від правильно обраної слідчим або прокурором тактики використання спеціальних знань під час проведення конкретної слідчої (розшукової) дії. Саме тактичні аспекти визначають порядок взаємодії слідчого та спеціаліста, оптимальні способи застосування спеціальних знань у процесі пошуку та дослідження доказової інформації, а також межі та форми участі спеціаліста у відповідній процесуальній діяльності. Так,

під час обшуку залучення спеціаліста може бути обумовлене необхідністю виявлення прихованих сховищ, роботи зі складними технічними пристроями або електронними носіями інформації, що потребує спеціальних знань у галузі інформаційних технологій чи технічної експлуатації відповідного обладнання.

На етапі підготовки до проведення конкретної слідчої (розшукової) дії тактичні особливості використання спеціальних знань пов'язані із визначенням доцільності їх застосування, вибором відповідного фахівця, а також плануванням форм і способів його участі у проведенні відповідної процесуальної дії. На цьому етапі слідчий або прокурор повинен оцінити слідчу ситуацію, визначити вид конкретної слідчої (розшукової) дії та коло завдань, які можуть потребувати звернення до спеціальних знань під час її проведення, а також встановити, які саме галузі знань можуть бути необхідними для їх ефективного вирішення. Наприклад, під час підготовки до допиту необхідність використання спеціальних знань може виникати у випадках допиту неповнолітніх, осіб із психічними чи психологічними особливостями, а також потерпілих від насильницьких кримінальних правопорушень, що зумовлює доцільність залучення психолога для забезпечення належної тактики проведення цієї слідчої дії.

Тобто слідчому чи прокурору необхідно оцінити обсяг власних знань з приводу тих або інших об'єктів чи фактів, з якими йому доведеться працювати під час проведення слідчої (розшукової) дії. На підготовчому етапі також вирішується питання щодо процесуальної форми використання спеціальних знань, зокрема визначається, чи доцільним є залучення спеціаліста для участі у слідчій (розшуковій) дії, або ж достатнім буде отримання консультації з окремих питань, пов'язаних із її проведенням. Наприклад, під час підготовки до слідчого експерименту слідчий може звернутися до спеціаліста за попередньою консультацією щодо можливості відтворення певних умов або механізму події, що перевіряється, а також щодо використання технічних засобів для точного фіксування отриманих результатів.

У певних ситуаціях вже на етапі підготовки слідчий або прокурор повинен звернутися до спеціаліста чи експерта за консультацією з приводу особливостей виявлення, фіксації та вилучення окремих об'єктів чи слідів, які можуть бути пов'язані з подією кримінального правопорушення, а також щодо можливості використання відповідних технічних засобів і спеціальних методик під час проведення слідчої (розшукової) дії та залучення спеціалістів конкретного профілю. Наприклад, під час підготовки до обшуку у провадженнях, пов'язаних із незаконним обігом зброї або вибухових речовин, може виникнути необхідність залучення спеціаліста-вибухотехніка, який визначить правила безпечного поводження з такими предметами та порядок їх вилучення.

Такі консультації дозволяють слідчому або прокурору більш обґрунтовано визначити тактику проведення відповідної процесуальної дії, передбачити

можливі труднощі, що можуть виникнути у процесі пошуку та фіксації доказової інформації, а також забезпечити належну підготовку необхідного технічного оснащення. Наприклад, під час підготовки до огляду місця події у провадженнях про пожежі або вибухи може бути доцільним попереднє залучення фахівця відповідного профілю для визначення можливих осередків займання, характеру пошкоджень та способів безпечного дослідження обстановки місця події.

Крім того, на підготовчому етапі можуть уточнюватися особливості поводження з окремими об'єктами, які потребують спеціальних умов вилучення, пакування або транспортування з метою недопущення їх пошкодження чи втрати доказових властивостей. Це особливо актуально у випадках роботи з біологічними слідами, цифровими носіями інформації, речовинами невідомого походження, складними технічними пристроями або іншими об'єктами, дослідження яких потребує спеціальних знань. Наприклад, під час обшуку або огляду у кримінальних провадженнях, пов'язаних із кіберзлочинами, спеціаліст може надати рекомендації щодо правильного вилучення комп'ютерної техніки та цифрових носіїв інформації з метою збереження наявних на них даних.

Важливим тактичним завданням підготовчого етапу також є узгодження порядку взаємодії між слідчим та спеціалістом під час проведення слідчої (розшукової) дії. У межах такої взаємодії можуть бути визначені роль і функції спеціаліста, межі його участі, а також конкретні завдання, виконання яких потребуватиме застосування спеціальних знань. Це може стосуватися, зокрема, використання спеціальних технічних засобів, надання консультацій щодо особливостей пошуку, виявлення та фіксації певних слідів, а також участі у вилученні об'єктів, які можуть мати доказове значення. Наприклад, під час проведення обшуку у приміщенні, де можуть зберігатися електронні носії інформації або комп'ютерна техніка, може бути залучений спеціаліст у галузі інформаційних технологій, який забезпечить правильне виявлення, фіксацію та вилучення відповідних пристроїв, а також запобігатиме втраті або пошкодженню інформації, що міститься на них. Це сприяє більш чіткій організації процесуальної діяльності та підвищує ефективність використання спеціальних знань під час безпосереднього проведення слідчої (розшукової) дії.

Тобто на етапі підготовки до проведення слідчої (розшукової) дії звернення до спеціальних знань пов'язане із вирішенням наступних тактичних завдань:

1. Оцінка слідчої ситуації та визначення необхідності застосування спеціальних знань для ефективного вирішення завдань майбутньої слідчої (розшукової) дії;
2. Визначення кола об'єктів, явищ або процесів, дослідження яких потребує спеціальних знань у відповідних галузях науки, техніки, мистецтва чи ремесла;

3. Встановлення доцільної форми використання спеціальних знань, зокрема шляхом залучення спеціаліста до участі у слідчій (розшуковій) дії або отримання попередньої консультації з окремих питань її проведення;

4. Визначення спеціаліста відповідного профілю, який володіє необхідними знаннями та практичними навичками для вирішення поставлених завдань;

5. Формулювання конкретних завдань для спеціаліста, що підлягатимуть вирішенню під час проведення слідчої (розшукової) дії;

6. Визначення технічних засобів, обладнання та спеціальних методик, які можуть бути використані для пошуку, виявлення, фіксації та вилучення слідів кримінального правопорушення;

7. Планування порядку взаємодії між слідчим та спеціалістом під час проведення слідчої (розшукової) дії;

8. Забезпечення належної підготовки до роботи з окремими об'єктами, які потребують спеціальних умов вилучення, пакування, зберігання або транспортування.

Вирішення зазначених тактичних завдань на підготовчому етапі створює необхідні організаційні та процесуальні передумови для ефективного використання спеціальних знань під час безпосереднього проведення слідчої (розшукової) дії та сприяє підвищенню результативності збирання доказової інформації.

Що стосується робочого етапу конкретної слідчої (розшукової) дії, то слід зазначити, що суб'єктом застосування спеціальних знань можуть виступати як безпосередньо сам слідчий або прокурор, так і спеціалісти, а також треті особи, які відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) хоч і не набувають статусу спеціаліста, але все одно залучаються до участі у слідчих (розшукових) діях саме завдяки тому, що є носіями специфічних знань. Тобто мова йдеться про перекладача (ст. 68 КПК України), педагога, психолога або лікаря (ст.ст. 226-228, 354, 491-492 КПК України), випадки залучення яких чітко передбачені у нормах кримінального процесуального законодавства [10].

Слідчий або прокурор може застосовувати власні спеціальні знання, які стосуються криміналістичної техніки, тактики проведення слідчих (розшукових) дій, а також використання окремих технічних засобів для виявлення, фіксації та вилучення слідів кримінального правопорушення. Тобто мова йдеться про техніко-криміналістичні знання слідчого або прокурора, тактико-психологічні та знання у інших сферах, які можуть бути набуті ним шляхом отримання додаткової освіти або самостійного освоєння. Такі знання формуються у процесі професійної підготовки та практичної діяльності працівників органів досудового розслідування і дозволяють їм самостійно вирішувати окремі

пізнавальні та організаційні завдання, що виникають під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Наприклад, під час огляду місця події слідчий може самостійно застосовувати базові криміналістичні методики пошуку та фіксації слідів, використовувати фото- та відеозйомку, складати схеми місця події, здійснювати вимірювання, а також проводити попередню оцінку виявлених об'єктів з метою визначення їх можливого доказового значення. Аналогічно під час обшуку слідчий може застосовувати тактичні прийоми пошуку прихованих предметів, визначати можливі місця їх зберігання, а також здійснювати первинну фіксацію виявлених об'єктів. Під час допиту слідчий може аналізувати поведінку та реакції допитуваної особи та застосовувати психологічні прийоми, спрямовані на встановлення психологічного контакту, нагадування забутого чи викриття неправди у показаннях особи.

Разом із тим у багатьох випадках можливості використання власних спеціальних знань слідчого або прокурора є обмеженими, що обумовлює необхідність залучення спеціалістів відповідного профілю. У таких ситуаціях спеціаліст виступає як особа, яка володіє більш глибокими та вузькоспеціалізованими знаннями у певній галузі науки чи техніки та здатна забезпечити їх практичне застосування під час проведення слідчої (розшукової) дії [9, с. 88; 12, с. 281].

Зокрема, під час огляду місця події спеціаліст-криміналіст може застосовувати спеціальні технічні засоби для виявлення латентних слідів, здійснювати їх фіксацію та вилучення із дотриманням відповідних криміналістичних методик. Під час обшуку спеціаліст у галузі інформаційних технологій може брати участь у виявленні та вилученні електронних носіїв інформації, а також у забезпеченні збереження цифрових даних. У свою чергу, під час допиту неповнолітніх або осіб, які перебувають у складному психоемоційному стані, участь психолога або педагога сприяє створенню належних умов для отримання повних та достовірних показань.

Крім того, застосування спеціальних знань на робочому етапі слідчої (розшукової) дії може полягати у наданні спеціалістом консультацій безпосередньо під час її проведення, що дозволяє слідчому оперативно вирішувати окремі пізнавальні та тактичні завдання, пов'язані з інтерпретацією виявлених об'єктів або вибором оптимального способу їх дослідження та фіксації. Такі консультації можуть стосуватися не лише попередньої оцінки та вірогідного припущення щодо окремих обставин події, зокрема приблизного часу настання смерті особи або її причини, що в доказовому плані може бути встановлено лише в порядку проведення судово-медичної експертизи, але й можуть носити самостійний доказовий характер. Зокрема, в порядку п.9. ч.4 ст.71 КПК України спеціаліст має право «надавати довідки, висновки з питань, що належать

до сфери його знань, щодо ідентифікації особи, зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, слідів вибуху або пострілу, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, сильнодіючих лікарських засобів» [10]. І такі довідки спеціаліста носять самостійний доказовий характер, що є надзвичайно важливим у ситуаціях, коли саме вони покладаються в основу мотивування прийняття певного процесуального рішення слідчим, прокурором чи слідчим суддею. Така взаємодія сприяє більш повному використанню можливостей спеціальних знань та підвищує результативність проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

Тож слід констатувати, що на робочому етапі проведення певної слідчої (розшукової) дії застосування спеціальних знань пов'язане із вирішенням наступних тактичних завдань:

1. Забезпечення ефективного пошуку, виявлення та фіксації слідів кримінального правопорушення, зокрема із застосуванням спеціальних технічних засобів та криміналістичних методів;

2. Здійснення попередньої оцінки виявлених об'єктів або слідів з метою визначення їх можливого доказового значення та доцільності подальшого експертного дослідження;

3. Використання спеціальних технічних засобів і методів, необхідних для дослідження обстановки місця події, предметів, документів, технічних пристроїв або інших об'єктів;

4. Забезпечення правильного вилучення, пакування та збереження об'єктів, які можуть мати доказове значення, з урахуванням їх фізичних, хімічних чи інших властивостей;

5. Отримання консультацій спеціаліста щодо інтерпретації окремих обставин, встановлених під час проведення слідчої (розшукової) дії;

6. Виявлення та встановлення негативних обставин, своєчасне врахування слідчим або прокурором яких може негативно вплинути на хід усього розслідування;

7. Надання спеціалістом довідок або висновків з питань, що належать до сфери його компетенції, у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством;

8. Забезпечення належної тактики проведення слідчої (розшукової) дії, зокрема шляхом використання психологічних, технічних або організаційних прийомів, що потребують спеціальних знань;

9. Оперативне вирішення пізнавальних та організаційних завдань, що виникають у процесі проведення слідчої (розшукової) дії.

Реалізація зазначених тактичних завдань на робочому етапі проведення слідчої (розшукової) дії забезпечує більш повне використання можливостей спеціальних знань у кримінальному провадженні, підвищує ефективність

збирання доказової інформації та сприяє встановленню фактичних обставин кримінального правопорушення.

Висновки. Наведені вище положення дозволяють констатувати, що використання спеціальних знань різних суб'єктів як на етапі підготовки до проведення певної слідчої (розшукової) дії, так і на робочому етапі її безпосереднього здійснення є важливою складовою забезпечення ефективності та повноти досудового розслідування. Кожен суб'єкт застосування спеціальних знань повинен діяти в межах своєї компетенції та виходити із власних здібностей, знань, навичок та положень кримінального процесуального законодавства. Окрім того, результативність застосування спеціальних знань безпосередньо залежить від уміння та бажання усіх учасників досудового розслідування комунікувати та належним чином взаємодіяти один з одним.

Перелік використаних джерел:

1. Аркуша Л. Ситуаційна експертиза як спосіб комплексного застосування спеціальних знань під час розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями. *Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. =Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice : Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катарага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.] ; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф. ; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса : НУ «ОЮА», 2025. С. 37–40. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.31306>.
2. Аркуша Л.І., Чернов О.В., Хижняк Є.С. Тактичні особливості огляду людських останків із ознаками тривалого перебування у середовищі: криміналістичний аспект. *Право і суспільство*. 2026. № 1. С. 184–192. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2026/1_2026/part_2/27.pdf
3. Бишевец О. В. Використання спеціальних знань у доказуванні в кримінальних провадженнях. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 187–193. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/670/594>
4. Вуйма А. Г. Використання спеціальних знань під час розслідування вбивств: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/649688f8-ab18-414d-bfc2-9b8ddf98b07b/content>
5. Гресь Ю.О., Колодіна А.С. Напрями та форми взаємодії при розслідуванні вбивств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 533–538. URL: http://lsej.org.ua/4_2025/130.pdf
6. Гресь Ю.О., Чумак С.П., Холод О.В. Щодо деяких особливостей сучасного розуміння сутності та форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник*. 2023. № 4. С. 29–37. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2023/4.pdf
7. Ковальова О. В. Форми використання спеціальних знань в інформаційному забезпеченні досудового розслідування. *Право і суспільство*. 2022. №2. С. 215-221.
8. Комаха В. О. Тактика попереднього дослідження криміналістичних об'єктів та призначення судових експертиз: навч.-практ. посібник. Чернівці: Золоті литаври. 2009. 646 с.
9. Криміналістика: підручник. За ред. В.В. Тіщенко. Стереотипне видання. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596 с.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

11. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б.Є., Петряєв С.Ю. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 4 (44). С.125-130. URL: <https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/199742/199933>

12. Мединська Л.В. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. Вип.2 (5). С. 278–286. URL: https://pjv.nuoua.od.ua/v2_2014/27.pdf

13. Черемнова А.І., Чернов О.В., Мурашко А.С. Комплексне використання результатів судово-медичної експертизи при виявленні, документуванні та розкритті кримінальних правопорушень, вчинених під час збройного конфлікту. *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України*. 2025. № 17. С. 105–119. URL : <https://journals.ondise.in.ua/index.php/herald/article/view/86/80>

14. Черноус Ю.М., Даніч Є.О. Особливості залучення спеціальних знань до кримінального провадження. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*. Київ : КНДІСЕ Мінюста України, 2019. С. 593–597.

References:

1. Arkusha L. (2025) Sytuatsiina ekspertiza yak sposob kompleksnoho zastosuvannya spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannya zlochyniv, vchynenykh orhanizovanymy zlochynnymy uhrupovanniamy [Situational expertise as a method of comprehensive application of special knowledge in the investigation of crimes committed by organized criminal groups]. *Ekspepmne zabezpechennia rozsliduvannya orhanizovanoi zlochynnosti: mizhnarodnyi dosvid ta natsionalna praktyka* : zbirnyk materialiv mizhnarod. nauk.-prakt. konf. m. Odesa, 27 lystopada 2025 r., P. 37–40.

2. Arkusha L.I., Chernov O. V., Khyzhniak Ye. S. (2026) Taktychni osoblyvosti ohliadu liudskykh ostankiv iz oznakamy tryvalooho perebuvannia u seredovyshechi [Tactical features of examining human remains with signs of prolonged environmental exposure]. *Pravo i suspilstvo*, No. 1, P. 184–192.

3. Byshevets O. V. (2015) Vykorystannia spetsialnykh znan u dokazuvanni v kryminalnykh provadzhenniakh [Use of special knowledge in evidence in criminal proceedings]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*, No. 2, P. 187–193.

4. Vuima A. H. (2023) Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannya vbyvstv [Use of special knowledge in murder investigations] : dis. ... d-ra filosofii : 081 Pravo. Kharkiv.

5. Hres Yu. O., Kolodina A. S. (2025) Napriamy ta formy vzaimodii pry rozsliduvanni vbyvstv [Directions and forms of interaction in murder investigations]. *Yuridychnyi naukovyi elektr. zhurnal*, No. 4, P. 533–538.

6. Hres Yu. O., Chumak S. P., Kholod O. V. (2023) Shchodo deiakykh osoblyvostei suchasnoho rozuminnia sutnosti ta form vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [On some features of modern understanding of the essence and forms of using special knowledge in criminal proceedings]. *Yuridychnyi visnyk*, No. 4, P. 29–37.

7. Kovalova O. V. (2022) Formy vykorystannia spetsialnykh znan v informatsynomu zabezpechenni dosudovoho rozsliduvannya [Forms of using special knowledge in the informational support of pre-trial investigation]. *Pravo i suspilstvo*, No. 2, P. 215–221.

8. Komakha V. O. (2009) Taktyka poperednoho doslidzhennia kryminalistychnykh ob'ektiv ta pryznachennia sudovykh ekspertiz [Tactics of preliminary examination of forensic objects and appointment of forensic examinations] : navch.-prakt. posibnyk. Chernivtsi. 646 s.

9. Kryminalistyka (2019) [Forensics] : pidruchnyk / za red. V. V. Tishchenka. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 596 s.

10. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy (2012) [Criminal Procedure Code of Ukraine] : zakon Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 r. No. 4651-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

11. Luk'ianchikov Ye. D., Luk'ianchikov B. Ye., Petriaiev S. Yu. (2019) Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [Use of special knowledge in criminal proceedings]. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo*, Vyp. 4 (44), P. 125–130. Retrieved from: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/199742/199933>

12. Medynska L. V. (2014) Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni Ukrainy [Use of special knowledge in criminal proceedings of Ukraine]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, Vyp. 2 (5), P. 278–286. Retrieved from: https://pju.nuoua.od.ua/v2_2014/27.pdf

13. Cheremnova A. I., Chernov O. V., Murashko A. S. (2025) Kompleksne vykorystannia rezultativ sudovo-medychnoi ekspertyzы pry vyjavlenni, dokumentuvanni ta rozkrytti kryminalnykh pravoporushen, vchynenykh pid chas zbroinoho konfliktu [Comprehensive use of forensic medical examination results in detection, documentation, and investigation of criminal offenses committed during armed conflict]. *Visnyk Odeskoho naukovo-doslidnogo instytutu sudovykh ekspertiz Ministerstva yustytzii Ukrainy*, No. 17, P. 105–119.

14. Chornous Yu. M., Danich Ye. O. (2019) Osoblyvosti zaluchennia spetsialnykh znan do kryminalnogo provadzhennia [Features of involving special knowledge in criminal proceedings]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohii, kryminalistyky ta kryminalnogo protsesu*, Kyiv, P. 593–597.

Дата першого надходження статті до видання: 01.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)